

Komáromi István, az Andrássy Gyula Gimnázium és Kollégium intézményvezetőjének beszéde
2015. június 4-én:

Tisztelt tanáraink, tisztelt tanulóink!

A trianoni békeszerződés – amelynek lélektani következményeiről ez a műsor szólt – nem önmagában való dolog volt. Része volt egy átfogó békerendszernek, a „versailles-i”-nak. Az első világháború utáni győztes nyugati hatalmak – mai szövetségeseink – alkották meg. Nem elsősorban arról volt szó, hogy Magyarországot feldarabolják, hanem 1918-ban eldöntötték: megszüntetik a XVI. század óta a közép-európai térség jelentős részét összefogó, Habsburgok vezette dunai államalakulatot, utolsó nevén az Osztrák–Magyar Monarchiát. Miután a régi Magyarország ennek része volt és nemzetiségi arányai miatt a nacionalizmus virágkorában megmaradásának garanciája is a Monarchia volt, az akkori határok közötti Magyarország sorsa megpecsételődött. A határok ettől még magyar szempontból kedvezőbbek is lehettek volna a Pozsonytól Szabadkáig terjedő nagy félkörívben. A magyar érdekeket azonban semmilyen fórumon nem képviselte senki, sőt Magyarország politikai rendszerei is négy-öthavonta változtak. Ráadásul a hirtelen – szándékai ellenére – függetlenségre kényszerített Magyarországnak – éppen a Monarchiához való tartozása miatt – évszázadok óta nem volt saját külügyi apparátusa, külügyminisztériuma, szemben például Ausztriával. Ausztria aztán erre építve, saját belső válságai ellenére, még területet is szerzett. (A sors iróniája, hogy éppen Magyarországtól.) A győztesek így Magyarországgal – saját érdekeik szerint - azt csináltak, amit akartak. Magyarország sorsa nem érdekelt senkit.

Mire Magyarország 1919 végére, 1920 elejére valamelyest rendezte saját belső viszonyait, a határok ügyében az alapvető kérdések már eldőlték. Az új tulajdonosok pedig katonai értelemben is birtokon belül – sőt, azon is túl – voltak. (Szerb kézben volt Pécs, és román katonai megszállás alatt Győr, Veszprém, Esztergom, Székesfehérvár és persze Budapest is.)

Az első világháború után – a körülményeket látva, ma már érthetően – a legnagyobb vesztes mindenképpen Magyarország volt. A trianoni békeszerződés súlyos rendelkezései viszont akkor a magyarság többségét teljesen váratlanul érték. Nem volt a magyar társadalom számára racionálisan értelmezhető az, hogy végül is miért Magyarország lett legjobban büntetve a háború vesztes országai közül? Arra ugyanis akkor senki nem adott ésszerű magyarázatot, hogy miért a magyar az egyetlen nép, amelyiknek egyharmadát elválasztják országától (3,3 millió embert). Hisz egy esetleges etnikai-nyelvi alapú határ húzásával ebből 1,8 milliónak lehetett volna helye a mai határoknál jelentősen nagyobb területen is a már említett Pozsony-Szabadka zónában. Ebben az esetben kevesebb, mint a felére csökkent volna a kisebbségi sorba kényszerített magyarok száma.

(A kortársak fájdalmas tehetetlenségét és értetlenségét talán a legérzékletesebben Juhász Gyula előbb hallott verse fejezte ki.)

Ez a tehetetlenség már akkor hamis irányba vitte a magyar nemzeti közgondolkodást. A „Nem! Nem! Soha!” és a „Mindent vissza!” hangoztatása kezdettől illúzió volt. Szerencsére ezt a magyar külpolitika irányítói pontosan tudták. A realitásokból kiinduló külpolitikai elképzelések végül a második világháború előtt és annak első – szovjet-német együttműködésre épülő – szakaszában komoly sikereket hoztak.

Csehszlovákia magyar többségű területei az első bécsi döntéssel, német és olasz segítséggel, de alapvetően etnikai elvű határmegvonással visszakerültek Magyarországhoz. Kárpátalja többségében ruszin – tehát nem is magyar, de nem is szlovák – területeit német egyetértéssel foglalhatta el a magyar honvédség. Észak-Erdély és a Székelyföld újra csak német-olasz döntő-bíráskodással került vissza. Itt etnikai határt húzni nem lehetett, ezért 400.000 magyar maradt Romániában és egymillió román került Magyarországhoz. Ez elvetette a vetélkedés és további gyűlölködés, de minimum a bizalmatlanság magvát – gyakorlatilag máig – a két ország, időnként pedig a két nép között is. Ekkor – 1940-ben – mégis úgy tűnt: olyan megoldás született, amely tartósan működhet. A második bécsi döntést a Szovjetunió is tudomásul vette – a nyugatiak véleménye már nem számított.

És ekkor, itt, ezen a ponton omlott össze néhány hónap múlva az egész magyar revíziós politika. A sikerek mind Hitler Németországának voltak köszönhetőek. És 1941-től, a németek szovjetellenes fordulatától kezdve - a korábbi támogatásért - Magyarországnak fizetnie kellett.

Az eleinte győztesnek látszó, majd egyre láthatóbban vesztesre álló, és egyre brutálisabb

módszereket alkalmazó náci Németország megkérte a segítség árát.

A XX. századi magyar történelem végzetes megtörése szerintem ekkortól, egy évtized alatt következett be. Ez pedig az 1940 és 1950 közötti évtized.

1940 szeptemberében történt a Magyarországhoz – békés úton – visszakerült észak-erdélyi területek és a Székelyföld visszacsatolása. A bevonulásról a Magyar Rádió egy műsort készített. Ebben – többek között – ünnepi beszédek részletei is elhangzottak. Magyarország akkori államfője, Horthy Miklós kormányzó Kolozsváron azt üzent a Dél-Erdélyben és így Romániában maradt és emiatt végtelenül csalódott körülbelül 400.000 magyarról Romániának: „Sorsuk felett őrködünk.” Magyarország több mint 14 millió lakosával ekkor a legstabilabb helyzetű állam lett a Kárpát-medencében és államfője valóban megengedhette magának ezt az üzenetet, mert volt reális alapja.

A tragédiák sora egy fél év múlva kezdődött el. Magyarország bevonult a felbomló Jugoszláviába, emiatt miniszterelnöke gróf Teleki Pál az önvád miatt öngyilkos lett. Rövidesen beléptünk a Szovjetunió elleni háborúba a náci Németország oldalán, ezzel fizettünk a németek diplomáciai támogatásáért, amit a területi visszacsatolásokhoz adtak. (Pedig Németország nem is kérte ekkor a hadba lépést. Igaz: a katonai helyzet miatt egy fél év múlva már biztosan kérte volna.)

Hogy mi jött ezután? Don-kanyar, visszavonulás, német megszállás, a magyar holokauszt, sikertelen kiugrási kísérlet a háborúból, majd a nyilasok uralma Szálasi Ferenc vezetésével, halálmenetek, bácskai vérengzés. Jött a szovjet megszállás, deportálások a Szovjetunióba, a Moszkvából érkező kommunisták térnyerése Rákosi Mátyás vezetésével. A felvidéki magyarság egy részét deportálták – lakosságcsere fedőnéven - az újra csonkává vált Magyarország területére, majd következett szinte az összes magyarországi német kitelepítése Németországba, a párizs–luxemburgi békeszerződés kényszerű aláírása, amely Trianonhoz képest még további 3 falu elvesztését jelentette, végül: a bolsevik hatalomátvétel.

Mindeközben egymillió magyar állampolgár pusztult el a háborúban és legalább félmillió távozott az országból, vagy mert német volt, vagy Izraelbe áttelepülő zsidó volt, vagy mert – teljes joggal – félt a rá váró politikai alapú megtorlástól. És nagyjából tíz évvel Horthy Miklós kolozsvári beszéde után – 1950 októberében – megnyílt a legszörnyűbb magyarországi kommunista kényszermunkatábor egy mátraalji kis falu határában, amelyet úgy hívnak: Recsk!

Tíz év alatt Kolozsvártól Recskig jutott, vagy inkább süllyedt országunk, nemzetünk!

A trianoni béke tehát – nem először történelmünkben – kényszerpályára juttatta Magyarországot.

Az 1938 és 1940 közötti években úgy tűnt, ki tud az ország ebből lépni, ha kimarad a háborúból, amit Teleki Pál szeretett volna. De a dolgok másként alakultak.

1956-ban volt még egy nagy történelmi felvillanásunk. Lezajlott egy forradalom, amelynek 12 napja megrengette egy kicsit még a világot is. A nemzeti önbecsülés egy pillanatra még fellángolt. De azóta? A végzetes önpusztítás, önsors-rontás népévé váltunk.

Ennek az önpusztításnak vannak fizikai, biológiai, egészségügyi, lelki, érzelmi, mentalitásbeli, nyelvi, identitásbeli és még ki tudja milyen elemei. Ezek annyira beépültek létünkbe, hogy időnként olyan érzésem van: észre sem vesszük azokat, mert természetesnek vesszük, ezekhez szocializálódtunk.

A magyarság – az államhatároktól függetlenül – évtizedek óta súlyos kórjelenségeket mutat. Az öngyilkosságok magas aránya, az alkoholfogyasztás, a dohányzás, a mozgáshiányos életforma, az egészségtelen táplálkozási szokások, különféle modern kori betegségek, amelyeknek a megelőzéséért alig teszünk valamit. Fiataljaink fizikai és egészségi állapota egyre romlik. Ha valamiben javul az adatunk, azonnal lesz helyette valami, amiben romlik. (Sajnos, az említett jelenségek egyikét-másikát itt is látjuk diákjaink körében, és érdemben nem tudunk ellene tenni semmit. De attól a baj még baj marad, hogy nem oldjuk meg!)

Eközben több mint harmadévszázada gyorsan fogy a népesség. A Kárpát-medencei magyarság összlétszáma 15-ről halad a 11 millió felé, Magyarországé a közel 11 millióról halad a 9 alá. (Határainkon túl a műsor végén hallott szép dalban szereplő ötmillió határon túli magyarból mára alig több mint kettő maradt.) A Kárpát-medence viszont – elsősorban kiváló mezőgazdasági adottságai és bőséges vízkészletei miatt – minimum 30 millió ember eltartására képes. A Kárpát-medence ezért rövidesen vonzó célponttá válik a világból bárhonnan érkezők számára... Erre készülnünk kellene, és előtte eldönteni hogyan...

Mindeközben – és ehelyett - belső megosztottságunk még erősödik, ami érvényes a határon túli magyarokra is. Az ő meglévő problémáik megoldására pedig – etnikai erejük, arányuk fogyása, a saját gazdasági erő elégtelensége, a közös, kidolgozott elvek hiánya, az anyaországi politika következetlensége, átlátható, világos stratégiája híján – kevés az esélyünk.

Nagy gondnak látom hazánkban a társadalmi bizalom általános hiányát is. Nagyon önzőek vagyunk, nem becsüljük meg eléggé egymást. Nálunk nem a szabálykövető ember a pozitív példa, hanem a szabályszegő, és nem az önálló véleményformáló, hanem a törleszkedő. És ezek már a mi hibáink! Vagy még e tények mögött is a feldolgozatlan trianoni trauma van, anélkül hogy tudnánk róla? Bizonyítani nem tudom, de nem is zárom ki. De bármi is az ok, ezeken változtatni kellene!

Az viszont ugyanis biztos: nemzeti önbecsülés, az őszinte nemzeti összetartozás tudata, jó értelemben vett nemzeti büszkeség és pozitív nemzeti jövőkép nélkül nincs tartósan továbbélő nemzet sem!

Arany János írta egykoron, még a XIX. században. „Nekem áldott az a bölcső, mely magyarrá ringatott.” (Tőlünk 40 kilométerre ringott ez a bölcső.) Vajon ma hányan gondoljuk ezt így saját szülőhelyünkről, szülőföldünkről?

Kossuth Lajosnak salgótarjáni szobra talapzatán olvastam az alábbi mondatát: „Veszve csak azon nemzet lehet, amely lemondott önmagáról.”

Vajon a jelenlévők közül hányan értik, mire gondolt Arany János? Vajon a jelenlévők közül hányan értik, mit fejeznek ki Kossuth Lajos idézett szavai? Vajon hányunknak fontos őszintén és igazán még, hogy jó-e, és érdemes-e magyarnak lenni, és magyarnak megmaradni. Vajon hányan vagyunk még büszkék arra, hogy magyarok vagyunk?

Illyés Gyula írta le sok évtizeddel ezelőtt: „Magyar az, aki vállalja.” Lehet, hogy elérkezünk egyszer oda, hogy nem lesz majd, aki büszkén vállalja, hogy magyar?

Ez a nagyon rossz történelmi folyamatsor egészen biztosan az előző évszázadban kezdődött az első világháborúval és Trianonnal. Őszintén remélem: megcsalnak az érzéseim és lesz még út felfelé is a magyarság számára. Ehhez viszont sok mindenben változtatni kellene magunkon, az élethez és egymáshoz, a közös, vagy ha úgy tetszik a nemzeti érdekeinkhez való viszonyunkon.

De ez már a jövő generációin múlik. Magukon. De csak ha lesz szándékuk magyarnak megmaradni és lesz hozzá elég lelki tartásuk és szellemi-fizikai erejük is...

„A haza itt bennünk
Mi magunk vagyunk.”

Ismerős Arcok: Maradj még!

Maradj még!

Ne menj el testvér,
Bajban vagyunk!
Te onnan jöttél el,
Hol mi is otthon vagyunk.

Itt már halott a lélek,
És felsért a szó.
A gonosz, ki boldog.
És zokog a jó.

Refrén:

A kéklő nagy vízen túl,
A világ túloldalán
Boldog lehetnék
Én is talán.

De mit ér a boldogság,
Mi ott várna rám,
Ha elveszni látlak
Édes Hazám?!

Elfutni könnyebb,
Mint túrni, ha fáj;
De ha ide születél,
Akkor bírni muszáj.

Bírni, ha vernek,
Várni, ha kell;
Élni a rendnek,
S aztán így múlni el.

Refrén:

A kéklő nagy vízen túl,
A világ túloldalán
Boldog lehetnék
Én is talán.

De mit ér a boldogság,
Mi ott várna rám,
Ha elveszni látlak
Édes Hazám?!

Kezet szorítva

Esélyt kapunk.

A haza itt bennünk

Mi magunk vagyunk.